

DOI: 10.14456/phdssj.2026.9

Received:	March	5, 2025
Revised:	May	19, 2025
Accepted:	July	23, 2025

การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร (Executive Function) ของเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ

เจตพล แสงกล้า¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และความสัมพันธ์ของปัจจัยเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างคือเด็กปฐมวัยอายุ 2-6 ปี อาศัยอยู่ในจังหวัดอำนาจเจริญ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบประเมินพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร และ (2) แบบสอบถามผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและใช้สถิติไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า (1) สถานการณ์การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัว มีสัดส่วนผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นแม่และเป็นปู่ย่าตายายใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง และมีรายได้น้อย และเด็กอาศัยในครอบครัวที่มีคนหลายรุ่น (2) ภาวะสุขภาพของเด็ก พัฒนาการของเด็ก สถานภาพสมรสของพ่อแม่ของเด็ก ระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลัก การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก และการรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวด้านการกินอาหาร ด้านการนอน ด้านการกอดและแสดงความรัก และด้านการช่วยเหลือตนเอง มีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ: การเลี้ยงดู; ครอบครัว; เด็กปฐมวัย; ทักษะการคิดเชิงบริหาร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹โครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดล

259 หมู่ที่ 13 ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ 37000, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: jettapon.san@mahidol.edu

Family Parenting and the Promotion of Executive Function Skills in Early Childhood in Amnatcharoen Province.

Jettapon Sangkla¹

Abstract

This research article aims to analyze the situation and examine the relationships between family caregiving practices and the level of executive function (EF) skills in early childhood in Amnatcharoen Province. A quantitative research design was employed. The study sample comprised 141 children aged 2–6 years residing in Amnatcharoen Province, selected through a multistage sampling process combined with simple random sampling. The research instruments included: (1) an executive function skill assessment tool, and (2) a structured questionnaire administered to primary caregivers. Descriptive statistics and Chi-square tests were used to analyze the data.

Findings are as follows: (1) With regard to the caregiving situation, the primary caregivers were predominantly mothers and grandparents, in nearly equal proportions. The majority of caregivers had low educational attainment, engaged in agricultural or wage labor occupations, and had limited income. Most children lived in multi-generational households. (2) Several factors were found to be significantly associated with children's EF skills at the 0.05 significance level. These included child health status, child development, parental marital status, caregiver education level, use of the DSPM manual, and caregiver awareness of EF skills. Additionally, caregiving behaviors in the domains of nutrition, sleep, physical affection (e.g., hugging and expressing love), and support for self-help skills were also significantly associated with the development of EF skills in early childhood. The findings underscore the critical role of family caregiving in fostering the development of executive function skills during early childhood.

Keywords: Parenting; Family; Early Childhood; Executive Function

Type of Article: Research Article

¹ Mahidol University, Amnatcharoen Campus
259 Moo 13, Nonnamthaeng, Mueang, Amnatcharoen, 37000, Thailand
Corresponding Author Email: jettapon.san@mahidol.edu

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ช่วงอายุของเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีมีการเจริญเติบโตทางร่างกายและสมองที่มีการสร้างและมีการเชื่อมต่อระบบประสาทมากที่สุด ทั้งประสาทสัมผัส การมองเห็น การได้ยิน ภาษา การพูด สติปัญญาและการเรียนรู้ การลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงคุ้มค่าที่สุดเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพได้ (Center of the developing child, 2012) ซึ่งการพัฒนาคนเป็นเป้าหมายสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580), 2561) ของประเทศไทย

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เด็กปฐมวัยได้รับการดูแลและพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, 2562) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570 ที่มีนโยบายให้เด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านอย่างมีคุณภาพตามศักยภาพตามวัยและต่อเนื่อง (คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2564) ซึ่งครอบครัวถือเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวด้วยความรักและความอบอุ่นอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้ตามพัฒนาการตลอดช่วงวัย เป็นแบบอย่างและปลูกฝังการใช้ชีวิตตามหลักศีลธรรมที่ดีให้กับเด็ก (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566)

ทักษะสมองด้านการคิดเชิงบริหาร (Executive Function--EF) หรือทักษะ EF เป็นทักษะที่คอยควบคุมการรู้คิด การสื่อสาร การตัดสินใจ การยับยั้งชั่งใจและบริหารจัดการชีวิตของมนุษย์ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคนอื่น ๆ, 2560) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการและทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กให้เหมาะสมตามวัย โดยเฉพาะทักษะการคิดเชิงบริหารช่วยให้เด็กมีความรู้สึกนึกคิดและการมีพฤติกรรมที่ดี (อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์, 2545) สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป, 2562)

อย่างไรก็ตามสถานการณ์การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของไทยพบว่ายังมีปัญหาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูก และผลกระทบให้เป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาหรือสถาบันอื่นในสังคมมากขึ้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566) อีกทั้งเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวชนบท มักยากจน และพ่อแม่ขาดการศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพการเลี้ยงดูเด็กทั้งปัญหาสุขภาพ และพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย (2566) นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กขาดทักษะในการดำรงชีวิต มีปัญหาในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566; รักตวรรณ ศิริภาพร, 2565) ไม่เพียงเท่านั้นข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2567 พบว่า เด็กไทยอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพียงร้อยละ 77.03 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2567ก) และพบเด็กที่สงสัยว่ามีพัฒนาการที่ล่าช้าสูงถึงร้อยละ 20.78 โดยเฉพาะในเขตสุขภาพที่ 10 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ และ มุกดาหาร) มีพัฒนาการล่าช้าอยู่ในลำดับต้นของประเทศ พบสูงร้อยละ 19.60 และจังหวัดอำนาจเจริญพบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัยเพียงร้อยละ 74.29 กว่าต่ำค่าเป้าหมายระดับประเทศที่กำหนดไว้เช่นกัน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2567ข) การศึกษาครั้งนี้จึงสนใจศึกษาการเลี้ยงดู

เด็กปฐมวัยของครอบครัวกับการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อให้ทราบถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูของครอบครัวที่จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางต่อการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขท่ามกลางความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงสังคมมากมายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับระดับพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร (Executive Function--EF) ของเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร (1) ตัวแปรอิสระประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดู และ (2) ข้อมูลการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ด้านการกินอาหาร การนอน การเล่น การแสดงความรัก การเล่นนิทาน และการช่วยเหลือตนเองของเด็ก รวมถึงความพร้อมและรับรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของผู้เลี้ยงดู ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ทั้ง 5 ด้าน คือ (1) ความจำเพื่อใช้งาน (2) การยับยั้งชั่งใจ (3) การยืดหยุ่นความคิด (4) การควบคุมอารมณ์ และ (5) การวางแผนจัดการ

2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ประชากร คือ เด็กปฐมวัยอายุ 2 - 6 ปี ในจังหวัดอำนาจเจริญ และตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยอายุ 2 - 6 ปี จำนวน 141 คน มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร และแบบสอบถามผู้เลี้ยงดูเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัว

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 5 แห่งในตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทับเมย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคากลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านค่าน้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโสกโดน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนหนามแท่ง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในช่วงเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2565

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทราบถึงข้อมูลสถานการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ให้สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวที่จะส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยในพื้นที่ได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

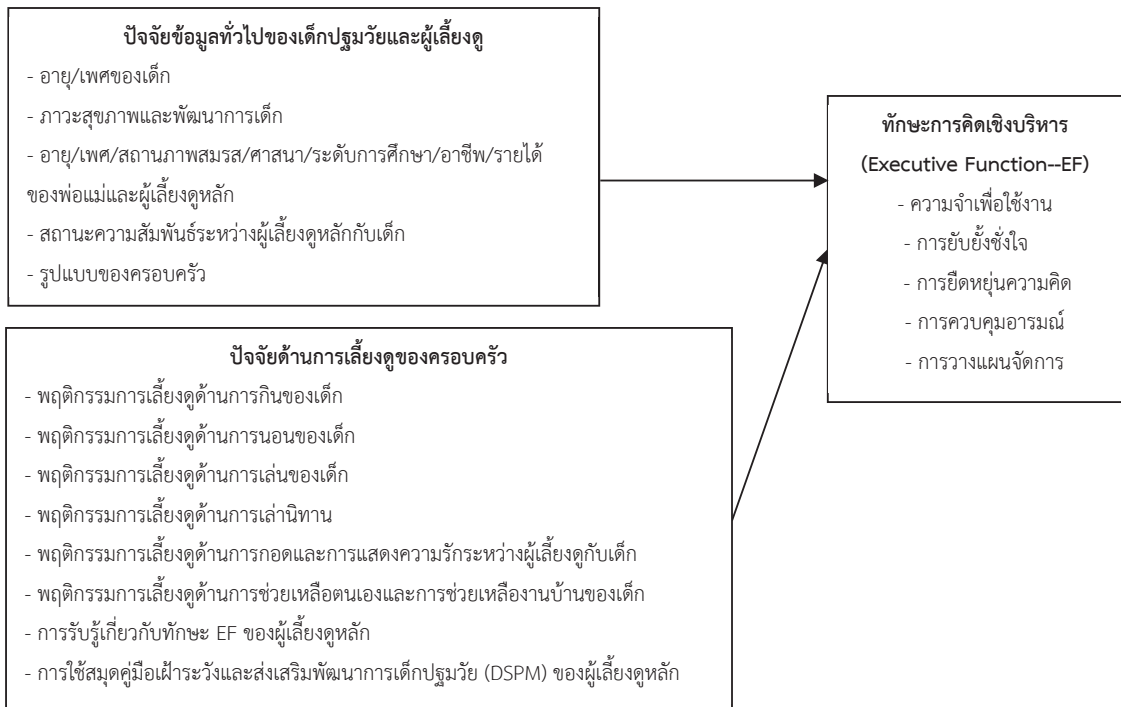
เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, 2562) เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้พัฒนาการสมองของเด็กปฐมวัยเริ่มพัฒนาตั้งแต่ระบบประสาทสัมผัสด้านการมองเห็น การได้ยิน ด้านภาษา การพูด สติปัญญาและการเรียนรู้ โดยสมองส่วนหน้า ทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชาการของสมอง ควบคุมการรู้คิดและบริหารจัดการ การทำงานด้านความจำและการเรียนรู้ การควบคุมตนเองหรือยับยั้งชั่งใจ การวางแผนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และการมีความคิดยืดหยุ่น (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคนอื่น ๆ, 2560) โดยเด็ก 2 - 6 ปี จะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วมากที่สุด (Center of the developing child, 2012)

องค์ประกอบพื้นฐานของการคิดเชิงบริหาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ (1) ความจำขณะทำงาน คือ การจำข้อมูลต่างๆ ไว้ในใจและนำสิ่งที่จำได้ไปใช้คิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับข้อมูลเก่ากับข้อมูลปัจจุบัน โดยอาศัยการจดจำ (2) การยับยั้งชั่งใจ คือ ความสามารถในการยับยั้งอารมณ์ การกระทำ ความคิด เพื่อให้จดจำกับสิ่งที่ทำ เอาชนะความอยากจากทั้งภายในและภายนอก เพื่อเลือกทำสิ่งจำเป็นให้สำเร็จ (3) การยืดหยุ่นความคิด คือ ความสามารถในการเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนความสนใจจดจำจากกิจกรรมหนึ่งสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง และคิดนอกกรอบในการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย (4) การควบคุมอารมณ์ คือ การแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมเมื่อโกรธ ผิดหวัง เสียใจ และใช้เวลาไม่นานในการปรับอารมณ์สู่ภาวะปกติ ไม่หุนหันพลันแล่นหรือโต้ตอบกลับทันทีโดยไม่คิด และ (5) การวางแผนจัดการ คือ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนจัดลำดับความสำคัญของงาน เริ่มต้นลงมือทำด้วยตนเอง (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคนอื่น ๆ, 2560) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบของการคิดเชิงบริหารข้างต้นในการศึกษาวิจัยร่วมกับการเล่นของเด็กปฐมวัยของครอบครัว

การอบรมเลี้ยงดูเป็นหน้าที่หลักที่ของครอบครัวที่ทำให้เด็กเจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่างเหมาะสมผ่านกระบวนการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจในทุกด้านด้วยความรัก ความอบอุ่น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัย ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านพักผ่อนนอนหลับและการเล่น ร่วมกับการสั่งสอนฝึกฝนให้เด็กประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและรู้จักควบคุมตนเอง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559; ปิยวลี ชนเศรษฐกร และปนัดดา ชนเศรษฐกร, 2553; ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2542) การอบรมเลี้ยงดูจึงถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเด็ก (จิราวรรณ แทนวัฒนกุล และสุกัญญา ขารสินธุ์, 2557; เพ็ญศรี พิชัยสนธิ, 2522) การเลี้ยงดูที่ดีหรือพ่อแม่มีความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของเด็กจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กให้เหมาะสมตามวัย และสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ ทำให้เด็กเติบโตขึ้นด้วยความแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจและเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิดและการมีพฤติกรรมที่ดีได้ (อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์, 2545) แต่ละครอบครัวอาจมีวิธีการเลี้ยงดูที่เหมาะสมแตกต่างกันได้ อีกทั้งสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวมีรูปแบบและลักษณะการอยู่อาศัยครอบครัวก็มีความหลากหลาย รวมถึงเกิดรูปแบบของครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษมากขึ้น เช่น ครอบครัวที่ไม่มีบุตร ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง เป็นต้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566; สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย, 2566; ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2542) ซึ่งการศึกษาเรื่องการเลี้ยงดูของครอบครัวต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ร่วมด้วย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้ โดยตัวแปรอิสระประกอบด้วยตัวแปรข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดู และตัวแปรด้านการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ครอบคลุมด้านการกินอาหาร การนอน การเล่น การแสดงความรัก การเล่านิทานและการช่วยเหลือตนเองของเด็ก รวมถึงความพร้อมและรับรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของผู้เลี้ยงดู ส่วนตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ทั้ง 5 ด้าน คือ (1) ความจำเพื่อใช้งาน (2) การยับยั้งชั่งใจ (3) การยืดหยุ่นความคิด (4) การควบคุมอารมณ์ และ (5) การวางแผนจัดการ แสดงดังภาพ 1



ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): ลักษณะทางประชากร (อายุ เพศ ภาวะสุขภาพและ พัฒนาการ) ของเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 (H2): ลักษณะทางประชากร (อายุ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานะความสัมพันธ์ และรูปแบบครอบครัว) ของพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 (H3): พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กเด็กปฐมวัย

สมมุติฐานที่ 4 (H4): การรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดูหลักที่มีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย

สมมุติฐานที่ 5 (H5): การใช้สมุดคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลักมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ สังกัดโครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดล ประชากรคือเด็กปฐมวัยอายุ 2-6 ปี อาศัยอยู่ในจังหวัดอำนาจเจริญ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้พื้นที่ศึกษาในตำบลโนนหนามแท่ง และตัวอย่างคือเด็กปฐมวัยทุกคนที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 5 แห่งของตำบลโนนหนามแท่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทับเมย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคากลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านค่าน้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโสกโดน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนหนามแท่ง ตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 141 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหนามแท่ง, 2565) กำหนดเกณฑ์คัดเลือกคือ (1) เด็กปฐมวัยต้องไม่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและสุขภาพที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ เช่น โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล เรียนรู้ เป็นต้น และ (2) ได้รับความยินยอมจากครอบครัวให้เข้าร่วมวิจัย และผู้เลี้ยงดูสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยได้

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบประเมินพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหาร (MUEF.101) ซึ่งพัฒนาโดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และมหาวิทยาลัยมหิดล ได้อนุญาตให้ใช้ทางวิชาการไม่ใช่เชิงพาณิชย์ โดยประเมินทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการหยุดการยับยั้งจำนวน 10 ข้อ คำถาม ด้านการยืดหยุ่นความคิดจำนวน 5 ข้อ คำถาม ด้านการควบคุมอารมณ์จำนวน 5 ข้อ คำถาม ด้านความจำเพื่อใช้งานจำนวน 6 ข้อ คำถาม และด้านการวางแผนจัดการจำนวน 6 ข้อ คำถาม แปลผลเป็น 5 ระดับคือ “ดีมาก” “ดี” “ปานกลาง” “ควรพัฒนา” และ “ควรปรับปรุง” ทั้งนี้แบบประเมินได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 คะแนน และทดสอบความเที่ยงของแบบประเมินด้วยการ Test-Retest ผลพบว่า มีค่า Correlation (Spearman) อยู่ระหว่าง 0.695-0.762 ซึ่งแบบประเมินให้ผลคงที่แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือ (นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล และคนอื่น ๆ, 2560) ทำการประเมินโดยครูผู้สอนหรือครูดูแลเด็กที่ได้รับการอบรมการใช้แบบประเมิน และ (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัว ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดูจำนวน 28 ข้อ คำถาม และข้อมูลการเลี้ยงดูของครอบครัวจำนวน 40 ข้อ คำถาม ประกอบด้วย ด้านการกินอาหารของเด็กจำนวน 13 ข้อ คำถาม ด้านการนอนของเด็กจำนวน 11 ข้อ คำถาม ด้านการเล่นจำนวน 8 ข้อ คำถาม ด้านการกอดและการแสดงความรักจำนวน 1 ข้อ คำถาม ด้านการเล่านิทานจำนวน 4 ข้อ คำถาม และด้านการช่วยเหลือตนเองหรือทำงานบ้านจำนวน 3 ข้อ คำถาม ซึ่งทุกคำถามวัดเป็นความถี่ของพฤติกรรมการเลี้ยงดู “ไม่เคยเลยเท่ากับ 0 คะแนน” “นาน ๆ ครั้งเท่ากับ 1 คะแนน” “บางครั้งเท่ากับ 2 คะแนน” “บ่อยครั้งเท่ากับ 3 คะแนน” “ทุกครั้งเท่ากับ 4 คะแนน” โดยคะแนนเฉลี่ยรายด้านและรวมทุกด้านจะแบ่งเป็น 3 ระดับพฤติกรรมการเลี้ยงดูโดยใช้ช่วงพิสัยของคะแนนเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 3 ระดับ แบ่งเป็น “ระดับน้อย” “ระดับปานกลาง” และ “ระดับมาก” โดยนักวิจัยจะสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดู

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ทั้งนี้แบบสอบถามข้อมูลการเลี้ยงดูของครอบครัว ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าคะแนน IOC โดยมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 คะแนน และตรวจสอบวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.851 ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน พ.ศ. 2565 ทั้งนี้การดำเนินการวิจัยได้รับการรับรอง จริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (คจ.วปส.) เลขที่ COA. No. 2021/12-215 เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงดูเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และตารางไขว้ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัย และผู้เลี้ยงดูและข้อมูลการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กจะใช้สถิติไคสแควร์ ทั้งนี้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดูกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก จะกำหนดค่าของกลุ่มในตัวแปรใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขและข้อกำหนดของการใช้สถิติไคสแควร์ ที่แต่ละเซลล์ต้องมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ควรน้อยกว่า 5 หรือเซลล์ที่มีกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 5 มิได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนเซลล์ทั้งหมด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานการณ์การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยจำนวน 141 คน มีอายุเฉลี่ย 49.75 เดือน หรือ 4 ปี 2 เดือน เพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย ที่มีพ่อแม่ ลูก และญาติพี่น้อง (รวมปู่ย่าตายาย) อยู่ด้วยกันมากที่สุด (ร้อยละ 39.7) รองมาอยู่ในครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อแม่และลูกอยู่ด้วยกันเป็นหลัก ร้อยละ 21.3 ซึ่งเท่ากับกับเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่แต่อยู่กับญาติพี่น้องเท่านั้น (รวมปู่ย่าตายาย) ขณะที่เด็กที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกอยู่กับพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งเป็นหลัก พบร้อยละ 3.5 เด็กส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและมีพัฒนาการที่สมวัย ข้อมูลทั่วไปของผู้เลี้ยงดูพบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นแม่พบมากที่สุด (ร้อยละ 47.5) ซึ่งใกล้เคียงกับผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นปู่ย่าตายาย (ร้อยละ 44.7) อายุเฉลี่ยของผู้เลี้ยงดูหลักคือ 41.57 ปี สถานภาพสมรสพ่อแม่ของเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 46.8) ในขณะที่สถานะหย่าร้างพบมากถึงร้อยละ 22.7 ผู้เลี้ยงดูหลักมีระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 31.2 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 31.9 ซึ่งใกล้เคียงกับอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 29.9 อย่างไรก็ตามพบว่า มีผู้เลี้ยงดูหลักสูงถึงร้อยละ 21.3 ไม่ได้ทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งมีรายได้ต่ำกว่าจำนวน 10,000 บาทต่อเดือน และเมื่อสอบถามการใช้สมุดคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่า มีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่เคยใช้และผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยิน/ไม่รู้จักทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดู พบว่า การเลี้ยงดูเด็กภาพรวมทุกด้านประมาณครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 56.0) พิจารณารายด้านพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งมีการเลี้ยงดูด้านการกินอาหารของเด็กอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 55.3) ด้านการนอนพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 70.9) ด้านการกอดและแสดงความรักส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 90.1) และด้านการช่วยเหลือตนเอง/ทำงานบ้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน (ร้อยละ 66.7) ส่วนด้านการเล่นของเด็กพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูอยู่ในระดับ

ปานกลาง (ร้อยละ 61.0) และการเลี้ยงดูด้านการฟัง/เล่านิทานพบว่ามีสัดส่วนพฤติกรรมการเลี้ยงดูมากที่สุดอยู่เพียงระดับปานกลาง ร้อยละ 41.8 และพบว่าการฟัง/เล่านิทานเป็นด้านเดียวที่พบพฤติกรรมการเลี้ยงดูอยู่ในระดับน้อย ถึงร้อยละ 19.9

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับระดับพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.0) ระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง รองมาอยู่ในระดับดีมากและระดับดี ร้อยละ 29.5 และร้อยละ 20.8 ตามลำดับ ผลประเมินรายด้านพบว่า ประมาณ 2 ใน 3 มีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการหยุดการยับยั้งอยู่ในระดับดีและระดับดีมาก (ร้อยละ 32.9, 29.5 ตามลำดับ) ในขณะที่ระดับควรปรับปรุงและควรพัฒนาพบร้อยละ 6.1 ด้านการยืดหยุ่นความคิดพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.6) อยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับดีและดีมาก ร้อยละ 24.8 และ 20.8 ตามลำดับ และพบเด็กที่มีระดับควรพัฒนาและปรับปรุงร้อยละ 8.7 ด้านการควบคุมอารมณ์พบว่า ร้อยละ 41.6 มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง และระดับดีมาก และระดับดี ร้อยละ 28.2 และ 19.5 ตามลำดับ และพบเด็กที่มีระดับควรพัฒนาและปรับปรุงร้อยละ 10.7 ส่วนด้านความจำเพื่อใช้งานพบว่า เด็กเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.0) มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง รองมาอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 29.5 และระดับดีร้อยละ 20.8 และพบเด็กที่ควรพัฒนาและปรับปรุง ร้อยละ 9.4 และด้านการวางแผนจัดการพบว่า เด็กมีทักษะมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.9) และตามพบเด็กที่ควรพัฒนาและปรับปรุงสูงถึงร้อยละ 14.8

ตาราง 1

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพของเด็ก พัฒนาการของเด็ก สถานภาพสมรสพ่อแม่ของเด็ก ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้เลี้ยงดูหลัก การใช้คู่มือ DSPM และการรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดูกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก (n = 141)

ปัจจัยข้อมูลทั่วไป ของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดู	ค่าสถิติ	ระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก					
		IH	SH	CT	MM	PO	ALL
1. ภาวะสุขภาพของเด็ก	Chi-square	.795	1.343	7.292	.846	1.653	1.248
	p-value	.672	.511	.026*	.655	.438	.536
2. พัฒนาการของเด็ก	Chi-square	3.600	7.947	5.092	5.151	5.292	5.460
	p-value	.165	0.019*	.078	.076	.071	.065
3. สถานภาพสมรสพ่อแม่ของเด็ก	Chi-square	10.026	2.709	4.482	4.053	4.233	6.079
	p-value	.007**	.258	.106	.132	.120	.048*
4. การศึกษาผู้เลี้ยงดูหลัก	Chi-square	12.913	6.143	4.481	4.555	5.176	7.315
	p-value	.044*	.407	.612	.602	.521	.293
5. การใช้คู่มือ DSPM	Chi-square	1.468	2.256	1.094	8.869	3.188	8.529
	p-value	.480	.324	.579	.012*	.203	.014*

ตาราง 1

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพของเด็ก พัฒนาการของเด็ก สถานภาพสมรสพ่อแม่ของเด็ก ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้เลี้ยงดูหลัก การใช้คู่มือ DSPM และการรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดูกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก (ต่อ) (n = 141)

ปัจจัยข้อมูลทั่วไป ของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดู	ค่าสถิติ	ระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก					
		IH	SH	CT	MM	PO	ALL
6. การรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิด เชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดู	Chi-square	4.743	3.165	.292	5.747	8.072	2.514
	p-value	.093	.205	.864	.057	.018*	.284

(The Chi-square test) * $p < .05$ ** $p < .01$ ด้านยับยั้งชั่งใจ (IH) ด้านคิดยืดหยุ่น (SH) ด้านควบคุมอารมณ์ (CT) ด้านความจำ (MM) ด้านวางแผน (PO) ทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) และ ทุกด้าน (ALL)

จากตาราง 1 พบว่า (1) ภาวะสุขภาพของเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .026) โดยเด็กที่มีสุขภาพดีพบว่าประมาณครึ่งหนึ่งมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ในระดับดีถึงดีมาก (2) พัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการคิดยืดหยุ่นของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .019) โดยเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยพบว่ามีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ในระดับดีถึงดีมากร้อยละ 48.3 (3) สถานภาพสมรสของพ่อแม่ของเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .007) และมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .048) โดยเด็กที่มีพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วยกันจะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจได้ในระดับดีถึงดีมากถึงร้อยละ 71.6 และมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านในระดับดีถึงดีมากร้อยละ 57.9 (4) ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้เลี้ยงดูหลักมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .044) โดยพบว่าผู้เลี้ยงดูหลักมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่มีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจในระดับดีถึงดีมากจะเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน (5) การใช้คู่มือ DSPM ของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .014) และมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านความจำเพื่อใช้งานของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .012) โดยผู้เลี้ยงดูที่ไม่เคยใช้คู่มือ DSPM ในการเลี้ยงดูเด็ก มีร้อยละของเด็กปฐมวัยที่มีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านความจำเพื่อใช้งานที่อยู่ในระดับควรปรับปรุงและพัฒนาสูงกว่าผู้เลี้ยงดูที่เคยใช้คู่มือ DSPM และ (6) การรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการวางแผนของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .018) โดยผู้เลี้ยงดูที่ไม่รู้จักเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) พบว่ามีร้อยละของเด็กปฐมวัยที่มีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการวางแผนที่อยู่ในระดับควรปรับปรุงและต้องได้รับการพัฒนาสูงกว่าผู้เลี้ยงดูที่มีการรับรู้และรู้จักทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

พบว่า เพศของเด็ก ประเภทผู้เลี้ยงดูหลัก ลักษณะครอบครัว อาชีพของผู้เลี้ยงดู และรายได้ของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก

ตาราง 2

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กด้านการกิน การนอน การเล่น การกอดและการแสดงความรัก การเล่านิทาน การช่วยเหลือตนเองหรือทำงานบ้าน และพฤติกรรมเลี้ยงดูรวมทุกด้าน กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก (n = 141)

พฤติกรรมเลี้ยงดูเด็ก	ค่าสถิติ	ระดับการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก					
		IH	SH	CT	MM	PO	ALL
1. ด้านการกิน	Chi-square	.530	.574	.574	.013	4.967	1.709
	p-value	.767	.751	.048*	.994	.083	.425
2. ด้านการนอน	Chi-square	5.636	5.694	8.049	2.196	3.051	8.953
	p-value	.060	.058	.018*	.334	.217	.011*
3. ด้านการเล่น	Chi-square	.258	.908	.710	.568	4.818	3.016
	p-value	.879	.635	.701	.753	.090	.221
4. ด้านการกอดและการแสดงความรัก	Chi-square	8.772	8.304	4.249	.977	2.618	3.964
	p-value	.012*	.016*	.120	.614	.270	.138
5. ด้านการเล่านิทาน	Chi-square	3.025	5.072	4.583	3.375	5.118	4.912
	p-value	.554	.280	.333	.497	.275	.296
6. ด้านการช่วยเหลือตนเองหรือทำงานบ้าน	Chi-square	2.287	6.685	1.184	.738	1.212	1.213
	p-value	.319	.035*	.553	.691	.545	.545
7. การเลี้ยงดูรวมทุกด้าน	Chi-square	5.119	1.606	5.156	1.277	3.535	3.964
	p-value	.0077	.448	.076	.528	.171	.138

(The Chi-square test) * $p < .05$ ** $p < .01$ ด้านยับยั้งชั่งใจ (IH) ด้านคิดยืดหยุ่น (SH) ด้านควบคุมอารมณ์ (CT) ด้านความจำ (MM) ด้านวางแผน (PO) ทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) และ ทุกด้าน (ALL)

จากตาราง 2 พบว่า (1) พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านการนอนของเด็ก มีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .011) โดยพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กด้านการนอนในระดับมากพบว่าเป็นเด็กที่มีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีมากถึงร้อยละ 58.0 นอกจากนี้การนอนของเด็กยังมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .018) โดยเด็กที่มีพฤติกรรมนอนในระดับมากมักมีระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ในระดับที่ดีถึงดีมาก (2) พฤติกรรม

การเลี้ยงดูด้านการกินอาหารของเด็กมีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .048) โดยร้อยละของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้านการกินอาหารในระดับมาก จะมีร้อยละของระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ในระดับที่ดีถึงดีมาก ร้อยละ 55.1 สูงกว่าเด็กที่มีระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ในระดับปรับปรุง/พัฒนา ซึ่งมีเพียงร้อยละ 11.5 (3) พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านการกอดและแสดงความรัก มีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจและด้านการคิดยืดหยุ่นของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .012, .016 ตามลำดับ) โดยร้อยละของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้านการกอดและแสดงความรักในระดับมาก จะมีร้อยละของระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจและด้านการคิดยืดหยุ่นในระดับที่ดีถึงดีมาก (ร้อยละ 66.9 และร้อยละ 46.5 ตามลำดับ) สูงกว่าเด็กที่มีระดับทักษะการคิดเชิงบริหารการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจและด้านการคิดยืดหยุ่นในระดับปรับปรุงและพัฒนา (ร้อยละ 6.3 เท่ากันทั้งสองด้าน) และ (4) พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านการช่วยเหลือตนเองและทำงานบ้าน มีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยืดหยุ่นความคิดของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p -value = .035) โดยร้อยละของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้านการช่วยเหลือตนเองและทำงานบ้านในระดับมาก จะมีร้อยละระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยืดหยุ่นความคิดในระดับที่ดีถึงดีมาก (ร้อยละ 54.0) สูงกว่าเด็กที่มีระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยืดหยุ่นความคิดในระดับควรปรับปรุงและพัฒนา (ร้อยละ 12.8) อย่างไรก็ตามตัวแปรพฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติกับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย

การอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัว พบว่า สัดส่วนผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นแม่และเป็นปู่ย่า ตายาย สูงใกล้เคียงกันมาก ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้างทั่วไป และมีรายได้น้อย พ่อและแม่ของเด็กประมาณ 1 ใน 3 มีสถานะหม้าย หย่าร้างและแยกกันอยู่ และเด็กอาศัยอยู่ในครอบครัวขยายหรือมีคนหลายรุ่นมากที่สุด อย่างไรก็ตามลักษณะครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวข้ามรุ่นที่เด็กอยู่กับปู่ย่า ตายายเท่านั้นก็มีสัดส่วนที่สูงเช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจตพล แสงกล้า และคนอื่น ๆ (2564) ที่พบว่า โครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่ยังคงมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 3 รุ่นอายุขึ้นไป ขณะที่สัดส่วนของเด็กที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อแม่ ครอบครัวข้ามรุ่นที่ไม่มีพ่อแม่ หรือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัวที่พ่อแม่ของเด็กหย่าร้างก็พบสัดส่วนที่สูงขึ้นเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าบริบทการอยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงและลักษณะของครอบครัวไทยมีแนวโน้มจะเป็นครอบครัวเดี่ยวและมีครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะเพิ่มขึ้น เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวข้ามรุ่น เป็นต้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559; ชาย โพธิสิตา, 2555; ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2542)

2. สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวกับระดับพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย พบว่าปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก โดยเด็กที่มีสุขภาพดีจะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีปัญหาสุขภาพ หรือกล่าวได้ว่าการมีสุขภาพที่ดีของเด็กปฐมวัยย่อมมีแนวโน้มทำให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ที่ดีมากขึ้นได้ (Likhitweerawong et al., 2022) เด็กที่มี

พัฒนาการสมวัยจะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ดังนั้นพัฒนาการที่ดีของเด็กจะสอดคล้องกับการมีทักษะ (EF) ที่ดีร่วมด้วย (Capio et al., 2024) นอกจากนี้เด็กที่มีพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วยกันจะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจและมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านดีกว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน (Halse et al., 2019) ยิ่งผู้เลี้ยงดูหลักมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เด็กปฐมวัยจะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งให้เห็นว่าผู้เลี้ยงดูที่มีการศึกษาที่สูง จะยังมีแนวโน้มส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กได้มากขึ้นด้วย (Halse et al., 2019; Rayport et al., 2024) ผู้เลี้ยงดูที่เคยใช้คู่มือ DSPM ในการเลี้ยงดูเด็กจะทำให้เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านความจำเพื่อใช้งานและมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านเพิ่มขึ้นและผู้เลี้ยงดูที่มีการรับรู้และรู้จักทักษะการคิดเชิงบริหาร EF ของเด็กปฐมวัยจะทำให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหาร EF ด้านการวางแผนมากกว่าเด็กที่มีผู้เลี้ยงดูที่ไม่รู้จักทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัยมาก่อน ซึ่งการใช้คู่มือ DSPM และการรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของผู้เลี้ยงดูสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนหรือความพร้อมต่อการเลี้ยงดูเด็กและการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก หากผู้เลี้ยงดูมีความพร้อมหรือเข้าถึงข้อมูลการเลี้ยงดูเด็กเหล่านี้ ย่อมมีโอกาสทำให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) มากขึ้นได้ (เจตพล แสงกล้า และคนอื่น ๆ, 2564)

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็ก โดยเด็กที่มีคุณภาพการนอนที่ดีจะทำให้เป็นเด็กที่มีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ดีและมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) รวมทุกด้านเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการนอนในเด็กของผู้เลี้ยงดูเป็นเรื่องจำเป็นและมีส่วนในการส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ได้มากขึ้นด้วย (Berthelsen et al., 2017; Ltifi et al., 2024) การส่งเสริมด้านการนอนของผู้เลี้ยงดูข้างต้นส่งผลดีทำให้ร่างกายและสมองของเด็กได้พักผ่อน ส่งเสริมการเชื่อมต่อการทำงานของระบบประสาทสมองเกิดการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นทำให้เด็กมีความสุขและไม่อึดอัดง่าย (เจตพล แสงกล้า และคนอื่น ๆ, 2564) เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้านการกินอาหารที่ดีจะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีพฤติกรรมกินอาหารที่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Ajayi et al. (2017) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาขาดสารอาหารเรื้อรัง ส่งผลในทางลบต่อพัฒนาการทางสมองได้ นอกจากนี้การที่เด็กปฐมวัยได้รับการกำกับพฤติกรรมกินอาหาร การฝึกวินัยจากผู้เลี้ยงดู และการให้เด็กบอกความต้องการในการเลือกกินอาหารได้ด้วยตนเอง กระบวนการดังกล่าวส่งผลดีต่อพัฒนาการสมอง (EF) ของเด็กปฐมวัย (เจตพล แสงกล้า และคนอื่น ๆ, 2564; Korucu et al., 2019; Lee et al., 2024) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูด้านการกินอาหารในเด็กปฐมวัยจึงเป็นปัจจัยและมีส่วนในการส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ได้เป็นอย่างดี และเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยการกอดและแสดงความรักในระดับมาก จะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยับยั้งชั่งใจและด้านการคิดยืดหยุ่นในระดับที่สูงมากกว่าเด็กที่ได้รับการกอดและแสดงความรักในระดับที่น้อยกว่า การเลี้ยงดูในลักษณะนี้มุ่งเน้นการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้วยความเข้าใจและดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานทั้งทางร่างกายและทางอารมณ์ของเด็ก ผ่านการให้ความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ตลอดจนเป็นการเลี้ยงดูที่สร้างความมั่นคงทางจิตใจ และความรู้สึกถึงความปลอดภัยให้แก่เด็กได้ ถือเป็นลักษณะการเลี้ยงดูเชิงบวกเหล่านี้ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ (ปิยวลี

ชนเศรษฐกร และปนัดดา ชนเศรษฐกร, 2553; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป), 2562; Baker, 2018) นอกจากนี้เด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้ช่วยเหลือตนเองและฝึกให้ช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เหมาะสมตามวัย จะมีทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ด้านการยืดหยุ่นความคิดสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการฝึกฝนในด้านนี้ ซึ่งให้เห็นว่ากิจกรรมการช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันและการช่วยเหลืองานบ้านของเด็กปฐมวัยจะเป็นจุดเริ่มต้นของการฝึกทักษะการแก้ปัญหา นำไปสู่การวางแผน จัดลำดับความสำคัญ การจัดการเวลา การควบคุมตนเองเพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของเด็กปฐมวัยได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป), 2562) การที่เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองในแต่ละวัน ตั้งแต่ตื่นขึ้นมาว่าต้องทำอะไรบ้าง เด็กจดจำได้ว่าต้องทำอะไรบ้าง โดยการทำแต่ละครั้งก็ต้องทำให้สำเร็จ ผ่านกระบวนการฝึกของผู้เลี้ยงดูตั้งแต่การเปิดโอกาสให้เด็กได้ลองช่วยเหลือตนเอง ฝึกให้เด็กทำทุกวัน และการช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันและการช่วยเหลืองานบ้านของเด็กปฐมวัยจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ให้แก่เด็กปฐมวัยได้อีกทางหนึ่ง

ดังนั้นจากข้อค้นพบจึงสนับสนุนและย้ำถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในด้านการกินอาหาร การนอนหลับพักผ่อน การกอดและการแสดงความรักระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้เลี้ยงดู ตลอดจนการเลี้ยงดูด้วยการฝึกฝนให้เด็กปฐมวัยรู้จักช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันและการช่วยเหลืองานบ้านที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ล้วนมีส่วนสำคัญต่อการเกิดทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กปฐมวัยและนำไปสู่การหล่อหลอมบุคลิกภาพ อุนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมองสติปัญญา ความสามารถของเด็กให้เติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดีและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้อย่างมีความสุขได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบการวิจัยนี้เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่สามารถใช้เป็นหลักฐานทางวิชาการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อสนับสนุนและวางแผนกิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงดูของครอบครัวเพื่อสร้างและเพิ่มทักษะการคิดเชิงบริหารแก่เด็กปฐมวัย นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าผู้เลี้ยงดูที่เคยใช้สมุดคู่มือ DSPEM และมีกรรับรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยจะทำให้สามารถเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยให้มีทักษะการคิดเชิงบริหารเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความพร้อมของครอบครัวและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ of ทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย ควรกำหนดเป็นแผนกิจกรรมหรือโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยของพื้นที่ และติดตามผลการส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ปี

References

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2559). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564*. <https://lipung.go.th/storage/uploads/246-Strategic-Plan-dwf-2560-2564.pdf>
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2566 - 2570*. <https://www.dwf.go.th/storage/43472/แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว-พ.ศ.-2566-2570.pdf>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 18). ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย. (2564). *แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1903-file.pdf>
- จิรารวรรณ แทนวัฒนกุล และสุกัญญา ฆารสินธุ์. (2557). *รูปแบบการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ของปู่/ย่า/ตา/ยายที่บริโภคสุราและไม่บริโภคสุรา. วารสารพยาบาลและสุขภาพ, 37(1), 1-11.*
- เจตพล แสงกล้า, เรืองโร อมรไชย, ศศลักษณ์ แก้วบุตรา และสุตารัตน์ เหล่าสิงห์. (2564). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็กภายใต้บริบทครอบครัวไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสมองด้านทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย: ความท้าทายแห่งศตวรรษที่ 21*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
- ชาย โพธิ์สีดา. (2555). *ครัวเรือนไทยในสองทศวรรษแห่งการพัฒนา. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 37(3), 234-256.*
- นวลจันทร์ จุฑาทักติกุล, ปณิตดา ธนเศรษฐกร, อรพินท์ เลิศอัสดาตระกูล และนุชชาฎ รักษ์. (2560). *การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ปิยวลี ธนเศรษฐกร และปณิตดา ธนเศรษฐกร. (2553). *101 เคล็ดลับสร้างเด็กดี มีความสุข. ฐานบุ๊คส์.*
- พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา, 136(56ก), 5-16.*
- เพ็ญศรี พิชัยสินธ์. (2522). *อนามัยครอบครัว. อมรินทร์พริ้นติ้ง.*
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580). (2561). *ราชกิจจานุเบกษา, 135(82ก), 1-70.*
- รักตวรรณ ศิริภาพร. (2565). *การสร้างสรรค์พัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่, 8(1), 239-250.*
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์. (2542). *หลักการวางแผนงานอนามัยครอบครัว: คู่มือนักสาธารณสุข. เจริญดีการพิมพ์.*
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2567ก). *ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งหมดตามช่วงอายุที่กำหนด มีพัฒนาการสมวัย*. <https://hdc.moph.go.th/center/public/standard-report-detail/1b60d68b1cb5b003fcba38a4a0e4027b>

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2567ข). *ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ พบสงสัยล่าช้า*. <https://hdc.moph.go.th/center/public/standard-report-detail/684e99dc7538c8b1a97f19f91a100f08>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป). (2562). *คู่มือพัฒนาสมอง: EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย*. บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน). <https://dol.thaihealth.or.th/File/media/fcaa3c03-e621-4719-bf36-cf5336c727af.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย. (2566). *โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2565: รายงานผลฉบับสมบูรณ์*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230726093138_38640.pdf
- องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหนามแท่ง. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565)*. <https://nonnamthaeng.go.th/public/list/data/detail/id/2665/menu/1196/page/1/catid/2>
- อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน*. สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- Ajayi, O. R., Matthews, G. B., Taylor, M., Kvalsvig, J. D., Davidson, L., Kauchali, S., & Mellins, C. (2017). Structural equation modeling of the effects of family, preschool, and stunting on the cognitive development of school children. *Frontiers in Nutrition, 4*(17), 1-12.
- Baker, C. E. (2018). Maternal depression and the development of executive function and behavior problems in Head Start: Indirect effects through parenting. *Infant mental health journal, 39*(2), 134-144.
- Berthelsen, D., Hayes, N., White, S. L., & Williams, K. E. (2017). Executive function in adolescence: Associations with child and family risk factors and self-regulation in early childhood. *Frontiers in psychology, 8*, 903.
- Capio, C. M., Mendoza, N. B., Jones, R. A., Masters, R. S., & Lee, K. (2024). The contributions of motor skill proficiency to cognitive and social development in early childhood. *Scientific Reports, 14*(1), 27956.
- Center of the developing child. (2012). *Enhancing and Practicing Executive Function Skills with Children from Infancy to Adolescence*. Harvard University.
- Halse, M., Steinsbekk, S., Hammar, A., Belsky, J., & Wichstrøm, L. (2019). Parental predictors of children's executive functioning from ages 6 to 10. *British Journal of Developmental Psychology, 37*(3), 410-426.
- Korucu, I., Rolan, E., Napoli, A. R., Purpura, D. J., & Schmitt, S. A. (2019). Development of the Home Executive Function Environment (HEFE) scale: Assessing its relation to preschoolers' executive function. *Early Childhood Research Quarterly, 47*, 9-19.
- Lee, B., Kim, Y., Kim, J., Kim, Y., Kim, H., Chung, S. J., ... & Shin, N. (2024). Individual characteristics and environmental factors influencing preschoolers' emotional eating. *Appetite, 202*, 107625.

- Likhitweerawong, N., Khorana, J., Boonchooduang, N., Phinyo, P., Patumanond, J., & Louthrenoo, O. (2022). Association between executive function and excess weight in pre-school children. *PloS one*, *17*(10), e0275711.
- Ltifi, M. A., Chong, K. H., Ben-Bouzaiene, G., Okely, A. D., & Chelly, M. S. (2025). Observed relationships between nap practices, executive function, and developmental outcomes in Tunisian childcare centers. *Sports Medicine and Health Science*, *7*(4), 272-279.
- Rayport, Y. K., Morales, S., Shuffrey, L. C., Hockett, C. W., Ziegler, K., Rao, S., ... & Sania, A. (2024). Prenatal risk factors for child executive function at 3–5 years of age: the roles of maternal mood, substance use, and socioeconomic adversity in a prospective cohort study. *BMC pediatrics*, *24*(1), 682.